

12. 2. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Formální porušení povinnosti posoudit spotřebitelovu úvěruschopnost nezpůsobuje neplatnost smlouvy o spotřebitelském úvěru

Poskytovatel spotřebitelského úvěru musí před uzavřením smlouvy posoudit úvěruschopnost spotřebitele. Neučiní-li tak, je smlouva neplatná. Nejvyšší soud se v nedávno publikovaném rozhodnutí přiklonil k tzv. materiálnímu pojetí povinnosti posoudit spotřebitelovu úvěruschopnost. Soud uzavřel, že smlouva o spotřebitelském úvěru je neplatná pouze tehdy, byl-li úvěr v důsledku porušení uvedené povinnosti poskytnut nikoli úvěruschopnému spotřebiteli.

Formální a materiální přístup k povinnosti posoudit úvěruschopnost

V rozhodovací praxi nebylo dlouho postaveno na jisto, zda se v českém právu prosazuje tzv. formální či materiální přístup k povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele.

Dle formálního pojetí je smlouva o spotřebitelském úvěru neplatná, neposoudil-li poskytovatel spotřebitelského úvěru řádně úvěruschopnost spotřebitele. Pro neplatnost smlouvy je podle formálního pojetí rozhodující výlučně porušení procesu posouzení úvěruschopnosti. Neplatná je dle tohoto přístupu proto také smlouva o spotřebitelském úvěru, třebaže spotřebitel byl úvěruschopný a úvěr bez potíží splatil. I takový bonitní spotřebitel by se tak mohl třeba několik let po splacení úvěru domáhat po poskytovateli vrácení zaplacených úroků a jiných nákladů spotřebitelského úvěru.

Podle materiálního pojetí je neplatnou pouze smlouva o spotřebitelském úvěru, pokud poskytovatel poskytl spotřebiteli úvěr, ačkoli nedostatečně posoudil jeho úvěruschopnost, přičemž kdyby tak učinil, zjistil by, že spotřebitel není úvěruschopný a úvěr mu neposkytl. Materiální pojetí povinnosti posoudit úvěruschopnost a s tím spojená neplatnost smlouvy tak chrání pouze nebonitní spotřebitele. Pokud spotřebitel v době uzavření smlouvy úvěruschopný byl, smlouva o spotřebitelském úvěru není neplatná, třebaže by poskytovatel úvěruschopnost spotřebitele řádně neposoudil.

Materiální pojetí v rozhodnutí Nejvyššího soudu

V rozsudku z 27. 9. 2023, sp. zn. 33 Cdo 1819/2023, se Nejvyšší soud zabýval žalobou spotřebitele, resp. jeho právního nástupce, který poté, co úvěr splatil, se po poskytovateli spotřebitelského úvěru domáhal vydání bezdůvodného obohacení. Svůj nárok na vydání bezdůvodného obohacení stavěl na argumentu, že poskytovatel spotřebitelského úvěru nedostatečně posoudil jeho úvěruschopnost. Smlouva o spotřebitelském úvěru tak byla dle tvrzení spotřebitele (právního nástupce) neplatná, a proto mu náleželo právo na vydání částky, kterou zaplatil na úrocích a jiných nákladech spotřebitelského úvěru.

Ještě soudy prvního a druhého stupně žalobě vyhověly. Soudy nižších stupňů uzavřely, že poskytovatel spotřebitelského úvěru nedostatečně ověřil výdaje spotřebitele. Tento závěr jim stačil pro posouzení smlouvy o spotřebitelském úvěru jako neplatné.

Nejvyšší soud jejich rozhodnutí k dovolání žalovaného poskytovatele spotřebitelského úvěru zrušil. Nejvyšší soud se s poukazem na jazykový, systematický a teleologický výklad zákona o

spotřebitelském úvěru přiklonil k materiálnímu pojetí povinnosti posoudit spotřebitelovu úvěruschopnost. Soud uvedl, že pro „závěr, zda smlouva o spotřebitelském úvěru je smlouvou neplatnou, nepostačuje jen samo zjištění, že poskytovatel řádně neposoudil úvěruschopnost spotřebitele. Je to proto, že samo zjištění, že poskytovatel v procesu posouzení úvěruschopnosti pochybil, nemusí vždy nutně znamenat, že spotřebitel není schopen úvěr splácet. Pokud tedy například spotřebitel úvěr splatí a vyjde-li následně najevo, že věřitel při procesu posouzení úvěruschopnosti pochybil, může se důsledek v podobě uvedené zákonné sankce (neplatnosti smlouvy) projevit pouze tehdy, bude-li postaveno najisto, že zde byly důvodné pochybnosti o schopnosti spotřebitele úvěr splácet.“

Rozhodnutí Nejvyššího soudu tak staví najisto, že zákonná ochrana zakládající neplatnost smlouvy pro neposouzení úvěruschopnosti slouží pouze k obraně nebonitním spotřebitelům.

Mgr. Jan Flídr, Ph.D.

GLATZOVA & Co.

[GLATZOVA & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440

e-mail: office@glatzova.com

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)